

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

– Wydział Instrumentalny –

Zuzanna Lisiecka

Wpływ liryki wokalne na interpretację transkrypcji cyklu *Schwanengesang* Franciszka Schuberta według Franciszka Liszta.

Promotor: dr hab. Paweł Rydel

Promotor pomocniczy: dr Kordian Góra

Pieśni Franciszka Schuberta zajmują w literaturze muzycznej szczególne miejsce, nie tylko ze względu na wymiar dydaktyczny, ale również na najwyższe walory artystyczne, jakie w sobie zawierają. Niezwykły dar Schuberta w odwzorowywaniu dźwiękami tego, co poeci oddali słowem, umiejętność utrwalania różnorodnych stanów emocjonalnych oraz subtelna prostota jego muzycznej wypowiedzi – to wszystko sprawia, że pieśni są sprawdzianem sztuki narracji i zdolności interpretacyjnych, zarówno dla śpiewaka, jak i towarzyszącego mu pianisty. Transkrypcje Franciszka Liszta dają zaś możliwość ukazania różnorodnych umiejętności w zakresie techniki pianistycznej, wyobraźni muzycznej oraz poszukiwań w obszarze barwy dźwięku. Zagadnienie transkrypcji fortepianowej, mimo że obecne w muzycznym świecie – zarówno na kanwie muzykologicznych rozważań, jak i w salach koncertowych – stanowi odstępstwo od „regularnej” twórczości fortepianowej. Można wręcz stwierdzić, że termin „transkrypcja” zyskał pejoratywny wydźwięk, jako odtwórcze, niezbyt udane i mało interesujące pod względem walorów artystycznych dzieło. Takie podejście sprawia, że wiele bardzo udanych transkrypcji nie znalazło dotychczas szerszego grona odbiorców, stanowią one jedynie interesującą ciekawostkę wśród rozległego pianistycznego repertuaru.

Transkrypcje cyklu *Schwanengesang* są ciekawym mariażem dwóch muzycznych osobowości – lirycznego Schuberta i wirtuozowskiego Liszta, solową interpretacją zespołowego muzykowania. Założeniem pracy jest przedstawienie zainteresowania Franciszka Liszta twórczością pieśniarską Franciszka Schuberta, porównanie stylu muzycznego kompozytorów, przy próbie odnalezienia wspólnych cech u obu twórców oraz wykazanie wpływu treści muzycznych i poetyckich pieśni cyklu *Schwanengesang* na interpretację jego transkrypcji. Praca nad utworami została podjęta z perspektywy akompaniatora, uwzględniając problemy wykonawcze zawarte w partii wokalne, związki

tekstu poetyckiego z opracowaniem muzycznym, oraz, co za tym idzie, wpływ na interpretację transkrypcji.

Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów i zakończenia. **Rozdział pierwszy** poświęcony jest rodzajom muzycznej wypowiedzi epoki romantyzmu – pieśni i transkrypcji fortepianowej. Czytelnikowi zostaje najpierw zarysowane tło epoki romantyzmu, by następnie przybliżyć różnorodne formy pieśni, ich genezę oraz wpływ na rozwój techniki pianistycznej, jak również zagadnienie transkrypcji. **Rozdział drugi** jest zestawieniem sylwetek kompozytorów – Franciszka Schuberta i Franciszka Liszta. Przedstawione jest w nim różnorodne podejście obu artystów do materii muzycznej, zarówno w kontekście kompozycji, jak i pianistyki, opisywane są ich sposoby muzycznej wypowiedzi oraz źródła inspiracji. **Trzeci rozdział** stanowi meritum rozprawy doktorskiej. Traktuje on o genezie i konstrukcji cyklu *Schwanengesang* Schuberta oraz transkrypcji Liszta. Przedstawione są tu teksty poetyckie pieśni w oryginale i tłumaczeniu oraz ukazany jest wpływ poezji na ukształtowanie i interpretację warstwy muzycznej dzieła. Przeprowadzona jest analiza porównawcza utworów poprzez zestawienie pieśni i ich transkrypcji.

Do pracy dołączona jest płyta CD, zawierająca nagranie transkrypcji cyklu *Schwanengesang* (Schubert-Liszt). Składa się ona z następujących utworów: *Die Stadt, Das Fischermädchen, Aufenthalt, Am Meer, Abschied, In der Ferne, Ständchen, Ihr Bild, Frühlingssehnsucht, Liebesbotschaft, Der Atlas, Der Doppelgänger, Die Taubenpost, Kriegers Ahnung*.

Transkrypcje cyklu *Schwanengesang* zachęcają pianistę, by powrócić do korzeni – do śpiewu i liryki wokalne. Poszukiwanie tej właściwej, najpiękniejszej barwy dźwięku oraz jego śpiewności to bardzo ważne zadanie wykonawcy. Należy pamiętać, że w oryginale są to dzieła wokально-instrumentalne, co niesie za sobą pewne konsekwencje, warunkujące ostateczny kształt utworów. Wokalista ma niezwykle przywilej pracy ze słowem, w związku z czym często stosuje zmiany agogiczne lub dynamiczne, niezapisane przez kompozytora, a wynikające z tekstu poetyckiego. Dodatkowym czynnikiem kształtującym frazowanie jest oddech – spokojne dobranie powietrza modyfikuje nieraz czas muzyczny i nieznacznie opóźnia wydobywanie dźwięku. W następstwie poszukiwania śpiewnego brzmienia pojawiają się kolejne wyzwania – konieczność słyszenia wielopłaszczyznowego, wyodrębnianie poszczególnych planów brzmieniowych i jasne określenie relacji pomiędzy nimi. To zaś niesie za sobą kolejną kwestię – dobrania właściwej artykulacji w celu wyodrębnienia poszczególnych płaszczyzn, koniecznej do zróżnicowania partii wokalne od partii akompaniamentu. Do wszystkich wyżej wymienionych problemów techniczno-wyrazowych

dochodzi kwestia naczelna – wyobraźni muzycznej wykonawcy. Zadaniem artysty jest bowiem, by za pomocą wszystkich mu dostępnych środków oddał dźwiękami fortepianu myśli i nastroje, które kompozytor zawarł w miejsce strof wiersza.

Istnieje wiele wyczerpujących dzieł traktujących o muzycznej działalności Schuberta oraz Liszta, jednak niewiele publikacji łączy ze sobą oba te zagadnienia. Autorka dysertacji ma nadzieję, że niniejsza rozprawa uzupełni ową lukę.

The Academy of Music in Gdańsk

- **Instrumental faculty-**

Zuzanna Lisiecka

The influence of vocal lyric on the interpretation transcription of Franz Schubert's cycle *Schwanengesang* made by Ferenc Liszt.

Promoter: dr hab. Paweł Rydel

Auxiliary promoter: dr Kordian Góra

Franz Schubert's songs hold a special place in music literature, not only because of their didactic dimension, but also due to the highest artistic values they encompass. Schubert's remarkable gift in reproducing by means of sounds what poets expressed through written words, the ability to perpetuate various emotional states and the subtle simplicity of his musical expression – all this makes his songs a test of the narrative artistry and skills of interpretation for both the singer and the accompanying pianist. Ferenc Liszt's transcriptions give the opportunity to show various skills in the field of piano technique, musical imagination and exploration in the area of sound colour. The issue of piano transcription, although present in the music world – both on the basis of musicological considerations and in concert halls – is a departure from “regular” piano music. It can even be said that the term “transcription” gained a pejorative overtone as an imitative work, not very successful and not very interesting in artistic terms. Such an approach means that many very successful transcriptions have not yet reached a wider audience, they constitute only an interesting curiosity among the extensive piano repertoire.

The transcriptions of the *Schwanengesang* series are an interesting marriage of two musical personalities – lyrical Schubert and virtuoso Liszt, a solo interpretation of group music making. The aim of the dissertation is to present Ferenc Liszt's interest in Franz Schubert's song oeuvre, comparison of the composers musical style while attempting to find common features in both artists and to demonstrate the *Schwanengesang* song cycle musical and poetic content on the interpretation of its/his transcription. The work on the compositions was undertaken from the perspective of an accompanist, taking into account performance problems in the vocal part, the correlations between the poetic text and musical composition, and, consequently, the influence on the interpretation of transcription.

The dissertation consists of an introduction, three chapters and an ending. **The first chapter** is devoted to the Romantic era types of musical expression – song and piano transcription. Firstly, the background of the Romantic era is delineated, then a reader is presented with various forms of the song, their origins and influence on the development of the piano technique, as well as the issue of transcription. **The second chapter** is a compilation of the composers' profiles – Franz Schubert and Ferenc Liszt. It presents a diverse approach of the two artists to musical matter, in the context of composition and pianism, and describes their ways of musical expression and sources of inspiration. **The third chapter** is the essence of the doctoral dissertation. It deals with the origins and structure of the Schubert's *Schwanengesang* cycle and Liszt's transcription. The poetic texts of the songs in both the original and translated version are presented here, and the influence of poetry on the formation and interpretation of the musical layer of the work is shown. A comparative analysis of works is carried out by juxtaposing songs and their transcriptions.

Attached to the dissertation is a CD containing a recording of the *Schwanengesang* cycle transcription (Schubert-Liszt). It consists the following works: *Die Stadt*, *Das Fischermädchen*, *Aufenthalt*, *Am Meer*, *Abschied*, *In der Ferne*, *Ständchen*, *Ihr Bild*, *Frühlingssehnsucht*, *Liebesbotschaft*, *Der Atlas*, *Der Doppelgänger*, *Die Taubenpost*, *Kriegers Ahnung*.

Transcriptions of the *Schwanengesang* cycle encourage the pianist to return to the roots – to singing and vocal lyrics. Searching for the right, most beautiful tone and its melodiousness is a very important task for a performer. It should be remembered that in the original they are vocal-instrumental works, which comes with certain consequences, conditioning the final shape of the pieces. The vocalist has the extraordinary privilege of working with a word, and therefore often uses agogic and dynamic changes, not recorded by the composer, resulting from a poetic text. An additional factor shaping phrasing is breathing – a calm selection of air sometimes modifies the musical time and slightly delays sound production. Following the search for the singing sound, new challenges emerge – the need for multidimensional hearing, extracting individual sound arrangements and clear determination of the relationship between them. This raises another issue – proper articulation, in order to separate individual dimensions, necessary to diversify the vocal part from the accompaniment part. To all the above-mentioned technical-expressive problems one may add the principal issue – the musical performer's imagination. The task of the artist is to, using all available means, convey by means of piano sounds all the thoughts and moods that the composer put in place of the poem's stanzas.

There are many comprehensive works addressing the musical activity of Schubert and Liszt, however, few publications combine these two issues. The author of the thesis hopes that this dissertation will fill this gap.

Translated by Rokšana Zgierska